

MUKANDA YA NTETE YA POLO NA BA KOLINTO

1 Polo, ntumwa ya me bingama¹ ya Klistu Yezu na luzolo ya Nzambi, ti Sositene², mpangi, 2 na dibundu ya Nzambi yina ikele na Kolinto, na ba santisama na kati na Klistu Yezu, ba Santu ya me bingama³, ti ba yina yonso na bisika yonso ke bokila zina ya Mfumu na beto Yezu Klistu, ye [Mfumu] na bo ye Ya beto : 3 Dienga ya Nzambi ti ngemba kuvanda na beno, katuka na Nzambi Tata na beto ye na Mfumu Yezu Klistu!

4 Mono ke tondaka ntangu yonso na Nzambi na mono sambu na beno, kikuma ya dienga ya Nzambi yina pesaminaka beno kati na Klistu Yezu, 5 na yina nde na mambu yonso beno kumaka ba mvwama kati na yandi na ndinga yonso yenzayilu yonso, 6 na mpila nde kimbangi ya Klistu kusidikisamaka kati na beno, 7 na mpila nde beno me konda dikabu mosi ve ya Dienga ya Nzambi na ntangu beno ke kuingila kumonisama ya Mfumu na beto Yezu Klistu, 8 yina mpi ta kusidikisa beno tii na nsuka [sambu na kuvanda] ya kukonda kifu na kilumbu ya Mfumu na beto Yezu Klistu. 9 Nzambi, na nzila na yina beno bingamaka na kimvuka ya Mwana na yandi Yezu Klistu, Mfumu na beto, ikele nkwikisi.

10 Mono ke bondila beno, ba mpangi, na zina ya Mfumu na beto Yezu Klistu, na kutuba beno yonso ndinga mosi, ye nde nkabana kuvanda ve kati na beno, kansi nde beno kuvanda kibeni nabumosi na mabanza mosi ye na ngindu mosi. 11 Sambu, ba mpangi na mono, bo songaka mono sambu na beno, na ba yina ikele na nzo ya Kolowe, nde kuswana⁴ ikele kati na beno. 12 Tala yina mono ke kutuba, nde konso muntu kati na beno ke kutuba : Mono, mono ikele ya Polo ; ye mono, ya Apolo ; ye mono, ya Sefasi⁵ ; ye mono, ya Klistu. 13 Klistu me kabanaka? Polo komamaka sambu na beno ? To beno botamaka sambu na zina ya Polo? 14 Mono ke tonda Nzambi na yina mono botikaka mosi ve na beno, kaka Kilisipo ti Gayusi, 15 Na mpila nde muntu ve kutuba nde mono botikaka sambu na zina na mono. 16 Mono botikaka nzo ya Stefana⁶ ; ya nkaka mono kuzaba ve kana mono botikaka muntu ya nkaka. 17 Sambu Klistu tindaka mono kubotika ve, kansi kumwanga nsangu ya mbote, na ngangu ya ndinga⁷ ve, na mpila nde kulunsi ya Klistu kukuma vekima ya mpamba ; 18 sambu ndinga ya kulunsi ikele buzoba sambu na ba yina ikele kufwa, kansi na beto ya ke kubaka luguluku yo ikele ngolo ya Nzambi. 19 Sambu yo me sonamaka : « Mono ta

¹ Loma 1, 1, *ti lukaya*.

² Tala, bisalu 18, 17.

³ Mutindu yina na kumbingama ya Nzambi ; Loma 1, *ti lukaya*.

⁴ Kuswana, kimbeni.

⁵ Sefasi : zina na ki arami ya ntumwa Petelo (Yoani 1, 42).

⁶ Mpila mosi : Kimvuka ya bantu yonso yina ke zingaka na nzo na yandi ; tala 16, 15.

⁷ Ti kutuba mbote—mbote ya yina ke kutuba.

kubebisa ngangu ya bantu ya ngangu ye mono ta kumisa mpamba mayele ya bantu ya mayele» (A)¹. 20 Wapi ikele muntu ya ngangu? Wapi nsoniki? Wapiikele muntu ya ntembe ya mvu²yai? Nzambi kusalaka ve ngangu ya insi—ntoto yai buzoba? 21 Sambu, na ngangu ya Nzambi, insi—ntoto, na nzila ya ngangu, zabaka Nzambi ve, yo sepidisaka Nzambi, na kilawu ya dilongi, na kugulusa ba yina ke kwikila ; 22 sambu ba Yuda ke lombamba mambu ya kuyituka ye nde ba Geleki ke sosa ngangu ; 23 kansi beto, beto ke longi Klistu ya komama, sambu na ba Yuda dibaku ya kubwa, 24 sambu na makanda buzoba, kansina ba yina me bingamaka, ti ba Yuda ti ba Geleki, Klistu ngolo ya Nzambi ye ngangu ya Nzambi ; 25 sambu buzoba ya Nzambi ikele ngangu kuluta bantu, ye nde kulemba ya Nzambi ikele ngolo mingi kuluta bantu. 26 Sambu beno tala kubingama³ na beno, ba mpangi, —ikele ve na bantu ya ngangu mingi na mpila ya nsuni, bantu ya ngolo mingi ve, bantu ya lukumu mingi ve ... 27 Kansi Nzambi kusolaka mambu ya buzoba ya insi—ntoto sambu na kumonisa nsoni [bantu] ya ngangu ; ye Nzambi solaka bima ya konda ngolo ya insi—ntoto sambu na kumonisa bima yina ikele na ngolo ; 28 ye Nzambi solaka mambu ya konda mfunu ya insi—ntoto, ye yina ya kuvwenzama, ti yina ikele ve, sambu na kukatula yina ikele ; 29 na mpila nde nsuni mosi ve kudikembisa na ntwala ya Nzambi. 30 Beno ikele ya yandi⁴kati na Klistu Yezu, yina kuminaka beto ngangu katuka na Nzambi, ye masonga, ye busantu, ye kukangulama, 31 na mpila nde, bonso yo me sonamaka : «Yina ke kudikembisa, kudikembisa kati na *Mfumu» (B)⁵.

2 Ye mono mosi, ntangu mono kwisaka na beno, ba mpangi, mono ti kudisonga ya ndinga to ya ngangu, na kuzabisaka beno maswekamu ya Nzambi ; 2 Sambu mono monaka mfunu ve na kuzaba mambu ya nkaka kati na beno, kaka Yezu Klistu, ye Yezu Klistu ya kukomamaka na kulunsi. 3 Ye mono mosi mono vandaka kati na beno na kulemba, ti na boma, ti na kutekita ngolo ; 4 ye ndinga na mono ti malongi ya mono ke longi yo vandaka ve na ndinga ya ngangu na kubalula mabanza ya bantu, kansi kusongisama ya Mpeve ti ngolo, 5 na mpila nde lukwikilu na beno kuvanda ve na zulu ya ngangu ya bantu kansi na ngolo ya Nzambi.

6 Kansi beto ke kutuba ngangu na kati ya bantu yina me kuyela, ngangu ya mvu yai ve, ata ba mfumu ya mvu yai ke kuvila ; 7 kansi beto ke

¹ Yez. 29, 14.

² Yez. 33, 18.

³ *Mpila mosi* : Beno tala ba nani beno ikele, beno ba yina me bingama na Nzambi.

⁴ *Mpila mosi, awa* : beno ikele na yandi luyantiku na beno.

⁵ Yez. 45, 25.

kutuba ngangu ya Nzambi na diswekamu, [ngangu] ya kubumbama, yina Nzambi solaka ntama na ntwala ya ba mvu sambu na nkembo na beto ; 8 yina ata ba mfumu mosi ve ya mvu yai kuzabaka, (sambu kana bo zabaka yo, bo zolaka kukoma Mfumu ya nkembo ve,) —9 kansi mutindu yo me sonamaka : «Yinaya disu monaka ve, ye dikutu kuwaka ve, ye yina kutombukaka ve na ntima ya muntu, yina Nzambi bongisaka sambu na bo yina ke zolaka yandi» (A)¹. 10 —Kansi Nzambi monisaka² beto na Mpeve na yandi ; sambu Mpeve ke zabaka mambu yonso, ata mambu ya mudindu ya Nzambi. 11 Sambu nani kati na bantu ke kuzaba mambu ya muntu, kana ikele ve mpeve ya muntu yina ikele na yandi? Yo yina, muntu ve kuzaba mambu ya Nzambi, kana ikele ve Mpeve ya Nzambi.

12 Kansi beto, beto bakaka mpeve ya insi—ntoto ve, kansi Mpeve yina ikele ya Nzambi. Na mpila nde beto bakisa mambu yina yonso pesaminaka beto na Nzambi. 13 Beto ke kutuba yo, ikele ve na ba ndinga me longama ya ngangu ya kimuntu, kansi na bandinga me longama na Mpeve, kutendula mambu ya kimpeve na nzila ya kimpeve³. 14 Kansi muntu ya nitu⁴ ke ndimaka ve mambu yina ikele ya Mpeve ya Nzambi, sambu yo ikele kilawu sambu na yandi, ye yandi lenda zaba yo ve, sambu yo ke swasisamaka na kimpeve. 15 Kansi muntu yina ikele na kimpeve ke sambisaka nionso, kansi yandi ke sambisamaka na muntu ve ; 16 sambu « nani zabaka dibanza ya *Mfumu sambu na kulonga yandi» (B)⁵? Kansi beto, beto ikele na dibanza ya Klistu.

Sambu na mono, ba mpangi, mono kukaka ve kutubila beno bonso na bantu ya kimpeve, kansi bonso na bantu yina ikele na kimuntu, bonso na bana⁶ ya fioti na Klistu. 2 Mono pesaka beno mabele na kunwa, kansi madia ya ngolo ve, sambu beno lendaka kukuka yo ve, ti sesepi yai beno ta kuka yo ve, sambu diaka na musuni. 3 Sambu kimpala ikele kati na beno ti ntembe, keti beno ikele ve na musuni ye beno ke kutambula ve na mutindu ya bantu? Sambu ntangu mosi ke kutuba : Mono, mono ikele ya Polo⁷ ; ye ya nkaka : Mono, mono ikele ya Apolosi, beno ikele bantu ve? 5 Nani ikele Apolosi, ye nani Polo? Ba nsadi yina na nzila na bo beno kwikilaka, ye bonso Mfumu pesaka na konso muntu na bo. 6 Mono, mono kunaka, Apolosi losilaka masa ; kansi Nzambi yedisaka. 7 Na mpila nde ata yina ke kuna ikele kima

¹ Yez. 64, 4.

² Mpila mosi : *Ndinga ya ngangu ya me fwana na ba Klistu ya me kuyela na kimpeve(ya kufwana to muntu yakulunga, mbuta, na luswaswanu ti bana ya fioti : 3, 1.*

³ To : Na bantu ya kimpeve(3,1).

⁴ Muntu niama, mpila mosi : Muntu yina ke kutambula kaka na moyo na yandi ya kugangama, ya kukonda malongi ti ngolo ya Mpeve Santu (tala Yude 19).

⁵ Yez. 40, 13—14.

⁶ *Ngogo yai ke ke kufwanisakulemba ti kukonda mabanza ya kuyindula mbote—mbote.*

⁷ Tala 1, 12, ti lukaya.

ve, ata yina ke kulosila masa, kansi Nzambi muntu ke yedisaka. 8 Kansi yina ke kuna ti yina ke kulosila masa bo ikele mosi ; kansi konso muntu ta kubaka lufutu na mpila ya ksalu na yandi mosi. 9 Sambu beto ke salaka na kimvuka¹ ti Nzambi ; beno ikele bilanga² ya Nzambi, nzo ya Nzambi. 10 Na mpila ya dienga ya Nzambi yina pesamaka na mono, bonso muntu yina ke kutunga ya ngangu, mono tulaka fondasio, ye ya nkaka kutunga na zulu na yo ; kansi konso muntu kukeba mutindu yandi ke kutunga na zulu na yo. 11 Sambu muntu mosive lenda kutula diaka fondasio ya nkaka na yina ikele na kisika, yinaikele Yezu Klistu. 12 Kansi kana muntu mosi kutunga na zulu ya fondasio yina ti wolo, bibende ya ntalu, matadi ya ntalu, ba nti, nianga, 13 ksalu ya konso muntu ta kumonika mbote, sambu kilumbu³ ta kumonisa yo, sambu yo ke monisama na tiya ; ye inki ikele ksalu ya konso muntu, tiya ta kumeka yo. 14 Kana ksalu ya muntu mosi ya kutungaka na zulu na yo kuwumina, yandi ta kubaka lufutu, 15 kana ksalu ya muntu mosi kuzika, yandi ta konda lufutu, kansi yandi mosi yandi ta guluka, kansi bonso na nzila ya tiya.

16 Keti beno zaba ve nde beno ikele tempelo ya Nzambi ye nde Mpeve ya Nzambi ke zingaka kati na beno? 17 Kana muntu kubebisa tempelo ya Nzambi, Nzambi ta kubebisa yandi, sambu tempelo ya Nzambi ikele santu, ye beno ikele yo.

18 Nde muntun mosi ve kudikusa yandi mosi : Kana muntu mosi kati na beno ke kudimona⁴ muntu ya ngangu na mvu yai, yandi kukuma zoba, na mpila ya kukuma ngangu ; 19 sambu ngangu ya insi—ntoto yai ikele buzoba na ntwala ya Nzambi ; sambu yo me sonamaka : « Yina ke kangaka⁵ bantu ya ngangu na mayele na mayele na bo ya mbi» (A)⁶, 20 ye diaka : « Mfumu kuzaba mabanza ya bantu ya ngangu, nde yo ikele mpamba» (B)⁷. 21 Muntu mosi mpi kudikembisa ve na bantu, 22 sambu yonso ikele ya beno, ata Polo, ata Apolosi, ata Sefasi, ata insi—ntoto, ata luzingu, ata lufwa, ata bima ya ntangu yai, ata bima ya ntangu ke kwisa : Yonso ikele ya beno, 23 ye beno ya Klistu, ye Klistu ya Nzambi.

¹ To beto ke sala kimvuka na ksalu ya Nzambi.

² To : Nti ya vinu, mfinda (Yoani 15, 1—2).

³ Ntangu yina yonso ta kumonana na nsemo ti kusambisama na yandi.

⁴ Kekubanza.

⁵ Na mutindu ya : Kubaka na mutambu.

⁶ Yobi. 5, 13

⁷ Bank. 94,11.

4— Nde muntu [yonso], kuyindula mutindu yai sambu na beto, [nde yandi kubaka beto] bonso ba nsadi¹ ya Klistu ye bonsoba mayala ya maswekamu ya Nzambi. 2 Awa, ya nkaka, yina me kulombama na ba mayala ikele nde muntu kumonana nkwikisi, ikele nde muntu kuvanda yina ya bo ke kutula ntima. 3 Kansi yo ikele diambu ya kuluta fioti, na mono, nde mono kusambisama na beno, to na kusambisama ya bantu ; ye mpi mono ke kudisambisa ve mono mosi. 4 Sambu mono ke kuzaba kima mosi ve kati na mono ; kansi, na yina mono me kuma masonga ve ; kansi yina ke kusambisa mono, ikele Mfumu. 5 Yo yina beno kusambisa² kima ve na ntwala ya ntangu, tii kuna Mfumu ke kwisa, yina mpi ta kumonisa pwelele mambu yina me bumbamaka na mpipa, ye yina ta kumonisa mabanza yina me bumbamaka ya mudidi, ye yina ta kumonisa mabanza ya ba ntima ; ye ibuna konso muntu ta kubaka lukumu katuka na Nzambi.

6 Ba mpangi, mono me kutuba mambuyaina yina me kutala mono ti Apolosi, kikuma na beno, na mpila nde kati na beto, beno kulonguka na kutombula ba ngindu na beno na zulu ya yiname sonamaka, na mpila nde beno kudikumisa sambu na kutedimina ya nkaka. 7 Sambu nani ke kutula luswaswanu na kati na nge [ti ya nkaka]? Inki nge ikele na yo, nde nge bakaka ve? Ye kana mpi nge bakaka yo, sambu nainki nge ke kudikumisa, bons onde nge bakaka yo ve? 8 Ntama beno ikele ya kufuluka ; ntama beno ikele ba bamvwama ; beno yalaka kukonda beto, ye mono zola mbote nde beno kuyala, na mpila nde beto mpi beto kuyala ti beno! 9 Sambu mono kuzaba nde Nzambi tulaka beto na kigonsa na kisika ya nsuka, beto ba ntumwa, bonso bantu yina bo me kuzengila nkanu ya lufwa ; na meso ya bantu ya insi—ntoto, sambu na ba wanzio ti sambu na bantu. 10 Beto, beto ikele bilawu sambu na zola ya Klistu, kansi beno, beno ikele bantu ya ngangu na Klistu, beto ikele ya kukonda ngolo, kansi beno ngolo ; beno na lukumu, kansi beto na kuvwenzama. 11 Tii na ntangu yaibeto ke kumona mpasi ti nzala ti kiwina, ye beto ikele kinkonga, ye bo ke kuniokula beto, ye beto ke kuvanda ve kisika mosi ; bo ke kufunda beto, beto ke sakumuna ; bo ke niokula beto, beto ke kukanga ntima ; 13 bo ke kusila beto makambu, beto ke kuvutula mutindu ya mbote ; beto me kukuma bonso bima ya mvindu ya bo ke losaka na fulu ya bantu ya insi—ntoto tii ntangu yai. 14 Mono ke kusonika mambu yai ve sambu na kupesa beno nsoni, kansi mono ke kulonga beno bonso bana na mono ya zolama. 15 Sambu ntangu beno ta kuvanda ti ba longi funda mosi na Klistu, beno ikele ntangu yai ti ba tata

¹ Muntu yina ke kubikala ti kimvwama ya tata na yandi (heritier).

²² Kansi na ba nzila ya kutanga 3 ti 4, kusambisa ke zola kutuba : Kulomba kisina ya yina bo me kukanga, awa yo zola kutuba : Kutuba lusambisu, kubanza, kundima kima ya ntalu.

mingi ve, sambu mono mono butaka beno na Klistu Yezu na nzila ya nsangu ya mbote¹. 16 Mono ke kubandila beno na kulanda mbandu na mono.

17 Yo yina mono tindilaka beno Timoteo, yina ikele mwana na mono ya zolama ti ya kutula ntima na Mfumu ; yandi ta kuyibuka beno ba nzila na mono na Klistu, mutindu mono ke kulonga bisika yonso na konso dibundu. 18 Kansi bantu ya nkaka me kufuluka na lulendo, bonsonde mono zolaka kukwisa ve kuna na beno ; 19 kansi kubika fioti mono ke kwisa kuna na beno, kana Mfumu kuzola yo, ye mono ta kubakisa, ndinga ya ba yina me kufuluka na lulendo, kansi ngolo. 20 Sambu kimfumu ya Nzambi ikele na kutuba ve, kansi na ngolo. 21 Inki beno kuzola? Nde mono kukwisa na beno ti fimbu, to na zola ye na mpeve ya pima.

5 Yo ke tubama bisika yonso nde ikele ti bizumba kati na beno, ye bizumba yina ke vandaka ve kati na makanda, nde muntu mosi me kubaka nketo ya tata na yandi. 2 Ye beno me fuluka na lulendo, ye beno dilaka ve, na mpila nde yina kusalaka mambu yina beno kukatulama²na kati na beno. 3 Sambu na mono, ata mono ikele ti beno ve kati na nitu, kansi mono ikele ti beno na kimpeve, ntete mono, bonso nde mono ikele ti beno, **mono** zengaka, bonso nde mono ikele ti beno, 4 (beno ti mpeve na mono na kuvandaka kimvuka ti ngolo ya Mfumu na beto Yezu Klistu), [na kukaba], na zina ya Mfumu na beto Yezu Klistu, yina me kusala diambu yina, 5 [mono me zengaka, mono ke tuba,] na kukaba muntu ya mutindu yina na Satana sambu na kubebisama ya nsuni, na mpila nde mpeve na yandi kugulusama na kilumbu ya Mfumu Yezu. 6 Kudisonga na beno ikele mbote ve ; keti beno zaba ve nde mwa kiputi³ ke tombulaka fufu ya mampa yonso⁴? 7 Beno katula⁵ kiputi² ya ntama, na mpila nde beno kuvanda fufu ya mampa ya mpa, bonso benoikele ya kukonda kiputi³. Sambu mpi paki na beto, Klistu pesamaka nkayilu : 8 Yo yina beto kembila nkinsi, ti kiputi ya ntama ve, to ti kiputi⁴ ya kusosa kusala mbi ti mambi, kansi ti mampa ya kukonda kiputi ya kusukuka ti ya kieleka.

9 Mono sonikilaka beno na mukanda, nde beno kuvukana ve ti bantu ya bizumba, 10 na mpila yonso ti bantu ya bizumba ya insi—ntoto yai kaka ve, to ba yina ke vandaka na nzala ya konso kima ti ba miyibi to ba botudi bima, to ba nsambidi biteki, sambu Mpila yina beno fetele kubasika na insi—ntoto ; 11 kansi, ntangu yai, mono sonikilaka beno nde, kana muntu mosi ke bingama mpangi ikele muntu ya bizumba, to muntu ya nzala ya

¹ Bisalu 18, 1, 4—11 ti 16, 1—3 ; 1 Tim 1, 1—3...

²To : Kukatula na ndonga.

³Tala lukaya, Malako 8, 15.

⁴Ba Gal. 5, 9.

⁵Na mutindu ya : Kuyobisa (fufu ya mampa) na kukatulaka yo (2 Tim 2, 21).

konso kima, to nsambidi biteki biteki, to mufingi, to mulawuki malafu, to mubotudi bima⁵, beno vukana ti yandi ve, ata kudia ve na muntu ya mutindu yina. 12 Sambu yo ikele diambu na mono na kusambisa¹ bantu ya nganda? Beno, keti beno ke sambisaka ve ba yina ikele na kati? 13 Kansi ba yina ya nganda, Nzambi ke sambisa² bo. Beno katula muntu ya mbi na kati na beno mosi.

Muntu mosi na beno, ntangu yandi ikele na diambu ti ya nkaka, ke zolaka kusambisa yo na ntwala ya bantu ya kukonda masonga ye ve

6 na ntwala ya ba Santu? 2 Keti beno zaba ve nde ba santu ta kusambisa insi—ntoto? Ye kana insi—ntoto ke sambisama na beno, keti beno me fwana ve na kusambisama³ ya kuluta fioti? 3 Keti beno kuzaba ve nde beto ta kusambisa ba wanzio? Ye [beto ta sambisa] ve mambu ya luzingu yai? 4 Kana mpi beno ikele na kusambisama sambu na mambu ya luzingu yai, beno kutula [bonso ba zusi] ba yina ikele na lukumu fioti na dibundu. 5 Mono ke tuba sambu na kumonisa beno nsoni : Yo yina ikele ve [na bantu] ya ngangu kati na beno, ata mosi ve, yina me kufwana na kuzenga mambu kati na ba mpangi na yandi? 6 Kansi mpangi mosi ke kusamba ti mpangi, ye yina na ntwala ya ba yina ke kwikilaka ve. 7 Yo ikele mpi na mutindu yonso kifu kati na beno, nde beno kuvanda na mambu ya kusambisama kati na beno. Sambu na inki beno ke kanga ntima ve bantu kusala beno mbi? Sambu na inki beno ke pesa nzila ve nde bantu ya nkaka kubotula beno bima na beno? 8 Kansi beno, beno ke salaka mambu ya mbi ye beno ke kubotula bima, ye yina na ba mpangi na beno. 9 Keti beno zaba ve nde bantu ya konda masonga ta kuyala ve na kimfumu ya Nzambi? Beno kudikusa ve : Na yo ata bantu ya bizumba, ata ba nsambidi biteki, ata bantu ya pite, ata babakala yina me kudikumisaka ba nketo, ata ba yina ke kudibebisaka bo mosi ti ba bakala, 10 ata ba miyibi, ata ba yina ke vandaka na nzala ya konso kima⁴, ata ba lawuki malafu, ata ba fingi, ata ba botudi bima, ta kubiadila na kimfumu ya Nzambi ve. 11 Ye ba mosi na beno, beno vandaka mutindu yina ; kansi beno me yobisamaka, kansi beno me santisamaka, beno me kumisamaka bantu ya masonga na zina⁵ ya Mfumu Yezu, ye na nzila⁶ ya Mpeve ya Nzambi na beto.

12 Bima yonso me pesamina mono nswa, kansi bima yonso ikele mfunu ve ; ye bima yonso me pesamina mono nswa, kansi mono ta kudibika ve, mono, na kukuma mpika ata na mosi ve. 13 Madia sambu na divumu, ye divumu sambu na madia ; kansi Nzambi ta vidisa yai ti yina.

¹ Sambu na mutindu ya, tala 4,5, ti lukaya (kusambisa, awa, ikele kutuba kusambisama).

² Bo lunga mpi kutanga : Ye beno ikele na beno mosi ve ; sambu beno sumbamaka na ntalu! Mpila mosi : Ntalu mosi futamaka sambu na kubaka beno (ba mpasi ti lufwa ya Klistu).

³ Mpila mosi : Kusambisa ba mambu ya kuluta fioti

⁴ Tala 5, 10, ti lukaya.

⁵ Na zina (*na ngolo ya zina*).

⁶ Na (*ngolo ya*)

Nitu ikele sambu na bizumba ve, kansi sambu na Mfumu, ye Mfumu sambu na nitu. 14 Kansi Nzambi futumunaka Mfumu, ye yandi ta kufutumuna beto na ngolo na yandi. 15 Keti beno kuzaba ve nde ba [nitu] na beno ikele bitini ya nitu ya Klistu? Keti mono ta kubaka bitini ya Klistu sambu na kusala yo bitini [ya nitu] ya nketo ya ndumba? Mpila yina ve! 16 Keti beno zaba ve nde yina me kuvukana ti nketo ya ndumba ikele nitu mosi [ti yandi]? «Sambu bo zole, yo me tubama, bo ta kuvanda nsuni mosi»¹ ; 17 Kansi yina me vukana na Mfumu ikele Mpeve mosi [ti yandi]. 18 Beno tina bizumba : Disumu yonso [ya nkaka] muntu ke kusala, yo ikele na nganda ya nitu, kansi muntu ya bizumba ke kusadisa nitu na yandi mosi disumu. 19 Keti beno kuzaba ve nde nitu na beno ikele tempelo ya Mpeve Santu yina ikele na kati na benoye nde beno me baka na Nzambi? Ye beno ikele na beno mosi ve ; 20 Sambu beno me sumbamaka na ntalu!² Beno kembisa mpi Nzambi na nitu na beno.

Sambu na yina me kutadila mambu yina beno sonikilaka mono, yo ikele mbote na muntu na kusimba nketo ve ; 2 kansi, **7** na kikuma ya bizumba, nde konso bakala kuvanda na nketo na yandi mosi, ye nde konso nketo kuvanda ti bakala na yandi. 3 Nde bakala kupesa na nketo yina me kufwana na yandi, ye mutindu mosi mpi nketo na bakala. 4 Nketo ikele na kiyeka na nitu na yandi mosi ve, kansi bakala ; ye mutindu mosi mpi bakala ikele na kiyeka na nitu na yandi mosi ve, kansi nketo. 5 Beno pimisana ve mosi na ya nkaka, kana kaka beno me kuwakana Mpila yina, sambu na ntangu fioti, na mpila nde beno kudipesa na kusamba, ye nde beno kuvanda diaka kimvuka, na mpila nde Satana kumeka beno ve na kikuma ya kukonda kudiya na beno. 6 Mono ke kutuba yai na kubakisa beno, bonso lutumu ve ; 7 kansi, mono kuzola nde bantu yonso kuvanda bonso mono ; kansi konso muntu ikele na dikabu ya Dienga katuka na Nzambi, mosi mutindu ya nkaka, ye ya nkaka mutindu ya nkaka. 8 Mono ke kutuba na ba yina me kwelaka ntete ve ti na ba mifwidi ya ba nketo, yo ikele na bo mbote na kuzinga bonso mono. 9 Kansi kana bo kuka kudiya ve, bo kukwela, sambu yo kuluta mbote na kukwela nde na kupela na ba mpusa. 10 Kansi sambu na ba yina me kwelaka, mono mono ke kutuma bo, mono ve, kansi Mfumu : Nde nketo kukabana ve na bakala ; 11 (ye kana yandi me kabana, yandi kuzinga ya kukonda kukwela, to yandi kuwakana ti bakala na yandi ;) ye nde bakala kubika nketo na yandi ve. 12 Kansi sambu na ba nkaka, mono ke tuba, mono, Mfumu ve : Kana mpangi mosi ikele ti nketo yina ke kwikilaka ve, ye nde yandi kuzola kuzinga ti yandi, yandi kubika yandi ve ; 13 ye kana nketo ikele ti bakala yina ke kwikilaka ve, ye yandi zola kuzinga ti yandi ; yandi

¹ Luyantiku 2, 24

² Bo lenda mpi kutanga : Ye beno ikele ve na beno mosi ; sambu beno me kusumbama na ntalu! *Mpila mosi : Sambu na kubaka beno (ba mpasi ti lufwa ya Klistu)*

kubika ve bakala na [bakala na yandi]. 14 Sambu bakala yina ke kwikilaka ve me santisama na nzila¹ ya nketo, ye nketo yina ke kwikilaka ve me santisama na nzila ya mpangi, [na yandi] ; kana ve mutindu ya nkaka bana na beno ta kuvanda mvindu ; kansi ntangu yai bo ikele ba santu. 15 Kansi kana muntu yina ke kwikilaka ve ke kwenda, yandi kwenda ; mpangi ya bakala to ya nketo ikele ya kukangama ve na diambu ya mutindu yai ; kansi Nzambi bingaka beto [na kutambula] na ngemba. 16 Sambu inki nge kuzaba, nketo, kana nge ta kugulusa ve bakala na nge? To inki nge zaba, bakala, kana nge ta kugulusa ve nketo na nge? 17 Kansi, nde konso muntu kutambula bonso Mfumu kupesaka yandi, ye konso muntu bonso Nzambi bingaka yandi, ikele mutindu yina mono ke tumaka yo na mabundu yonso.

18 Muntu mosi bingamaka ya kuyotisa, yandi kudikumisa diaka ve ya konda luyotisu², muntu mosi me bingamaka na kukonda kuyotisa, yandi kudiyotisa ve. 19 Luyotisu ikele mpamba, ye kukonda luyotisu ikele mpamba, kansi kuzitisa ba lutumu ya Nzambi. 20 Nde konso muntu kuzinga na kubingama yina [yandi vandaka ntangu] yandi bingamaka. 21 Nge bingamaka ntangu nge vandaka mpika, kudiyangisa na yo ve ; kansi, kana nge lenda kubaka kimpwanza, sadila yo : 22 Sambu mpika yina me bingama kati na mfumu ikele yina me katuka na kimpika ya mfumu ; mutindu mosi muntu yina ikele na kimpwanza yina bingamaka ikele mpika ya Klistu. 23 Beno sumbamaka³ na ntalu ; beno kukuma ve ba mpika ya bantu. 24 Ba mpangi, nde konso muntu kuzinga na mfinama ya Nzambi na mutindu yandi vandaka ntangu yandi bingamaka.

25 Sambu na yina me kutala ba mwense, mono ikele na lutumu ya Mfumu ve ; kansi mono ke pesa dibanza na mono bonso mono bakaka mawa ya Mfumu sambu na kuvanda yina me bonga na kutala na yandi. 26 Mono ke banza mpi ndeyai ikele mbote, na kikuma ya ba mpasi ya ntangu yai, nde yo ikele mbote, [mono ke kutuba], na muntu⁴ na kuvanda mutindu yandi ikele. 27 Nge me kangama na nketo, kusosa ve na kukabana na yandi. Nge me kangama ti nketo ve, kusosa nketo ve. 28 Kansi, ata kibeni nge me kwela, nge me sala disumu ve ; ye kana mwense me kukwela, yandi me kusala disumu ve. Kansi ba yina ke kusala mutindu yina⁵ bo ta kuvanda na mpasi ya kuluta na yina me kutala nsuni⁶ ; kansi mono, mono ke batila beno. 29 Mono ke kutuba yai, ba mpangi : Ntangu ikele mpasi⁷ : Diaka, ikele

¹ Na nzila, na

² Mpila mosi : Kubumba ve luyotisu na yandi.

³ Tala 6, 20 ; verbe ya me salama na ndinga ya kigreki « agora », zandu ya bantu yonso wapi bo vandaka kusumba ba mpika, ba nkaka vandaka kusumba bo sambu na kukatula bo na kimpika. Na mutindu ya kidimbu (nzila ya kutanga 22) yina bo katulaka na kimpika sadilaka mfumu na yandi sambu na kuvutudila yandi matondo

⁴ Awa, muntu.

⁵ Ikele mutindu yina.

⁶ Mpila mosi : Kimuntu.

⁷ To : Nkufi.

sambu nde ba yina kibeni ikele ti nketo kuvanda bonso bo ikele na yandi ve ; 30 ye ba yina ke kudila, bonso bo ke dila ve ; ye ba yina ke kumona kiese, bonso bo ke kumona kiese ve ; ye ba yina ke kusumba, bonso bo ikele na yo ve ; 31 ye ba yina ke kubaka **munluta** ya insi—ntoto, bonso bo ke kubaka yo ve na luzolo na bo mosi ; sambu insi—mutindu ya insi—ntoto yai ke kuluta. 32 Kansi mono zola nde beno kuvanda ya kukonda kudiyangisa. Yina me kwelak ve ntima na yandi ke kudipesa na mambu ya Mfumu, inki mutindu yandi ta kusepidisa Mfumu ; 33 kansi yina me kwela ntima na yandi ke kudipesa na mambu ya insi—ntoto. Inki mutindu yandi ta kusepidisa nketo na yandi. 34 Luswaswanu ikele kati na nketo ti mwense : Yina me kwela ve ntima na yandi me kudipesa na mambu ya Mfumu, sambu na kuvanda musantu, ya nitu ti ya mpeve ; kansi yina me kwela ntima na yandi me kudipesaka na mambu ya insi—ntoto, inki mutindu yandi ta kusepidisa bakala na yandi. 35 Kansi mono ke kutuba yai sambu na mbote na beno, ve sambu na kukanga beno na mutambu, kansi sambu na yina ikele ya kufwana, ye nde sambu beno kudipesa mvimba na kisalu ya Mfumu na kukonda kutala mambu ya nkaka. 36 Kansi muntu ke banza nde yandi ke kusala yina me kufwana ve na yina me kutala kukonda kuzaba bakala to nketo, ye kana mpi yandi me kulutisa ba mvula ya kukwela, ye nde yo fetele kuvanda mutindu ntima na yandi kuzola : yandi me kusala disumu ve ; —bo kwelana. 37 Kansi me kubaka lukanu ya ngolo na ntima na yandi, yina me kutindikama na ngolo ve, yandi ikele na kiyeka na ntima na yandi mosi ye me kukana na ntima na yandi na kubumba na kukonda kuzaba bakala to nketo, me kusala mbotekuzitisa mwana nketo yina yandi zola kukwela, me kusala mbote ; 38 mpila yina, yina ke kwela¹ ke kusala mbote ; ye yina ke kwela² ve ke kusala mbote kuluta. 39 Nketo ikele ya kukangama ntangu yonso ya bakala na yandi ikele na luzingu ; kansi kana bakala na yandi me kulala, yandi ikele na kimpwanza na kukwela yina yandi kuzola, kaka kati na Mfumu. 40 Kansi, na mabanza na mono, yandi ikele na kiese ya kuluta kana yandi kuzinga mpila yina : Kansi mono ke banza nde mono mpi mono ikele ti Mpeve ya Nzambi.

8 Sambu na yina me kutala bima yinaya bo ke tambikaka na biteki³, beto kuzaba—(sambu beto ikele beto yonso na nzayilu ; nzayilu ke pesaka lulendo, kansi zola ke tungaka. 2 Kana muntu mosi ve kuyindula nde yandi kuzaba kima, yandi me zaba ntete kima ve diaka bonso muntu fetele kuzaba ; 3 kansi kana muntu ke kuzola Nzambi, yandi yina me zabana na yandi). 4— Sambu na yina me tadila mpi

¹ To : Ke kupesa yandi na makwela.

² Ke kupesa ve na makwela.

³ Ba mbisi ya bo me kutambika na ba nzambi ya biteki vandaka kutekama bonso bima na lweka ya tempelo ya ba mpani (Nzila ya kutanga 10) to na bisika ya bo ke fwilaka ba mbisi (tala 10, 25—28).

na kudia bima yina ya bo me tambikaka na biteki, beto kuzaba nde biteki ikele kima ve na insi—ntoto, ye ikele na Nzambi ya nkaka ve kaka mosi. 5 Sambu mpi, kana ikele na yina ke bingama ba nzambi, kuvanda na zulu, to na ntoto, (bonso ikele ti ba nzambi mingi ye ba mfumu¹ mingi, 6 kansi, sambu na beto, ikele na Nzambi mosi, Tata, katuka yandi ikele bima yonso, ye beto sambu na yandi, ye Mfumu mosi, Yezu Klistu, na nzila na yandi ikele bima yonso ye beto na nzila na yandi. 7 Kansi na nzayilu ikele na muntu yonso ve ; kansi ba mosi na kuvandaka ti ntangu yai na dibanza ya kiteki, na kuvandsa ti ntangu yai na ntima ya ba nzambi ya biteki, ke kudia bima bonso ya kutambika na biteki, ye dibanza na bo, ya kukonda ngolo, ikele mvindu. 8 Madia⁵ ke kupusaka beto mfinama ya Nzambi ve ; kana beto kudia ve, beto ke kukonda kima ve. Ye kana beto kudia beto ikele na kima ya kuluta ve. 9 Kansi beno keba nde kimpwanza²yai ya beno ikele na yo kukuma dibaku sambu na ba yina ikele ya kukonda ngolo. 10 Sambu kana muntu mosi kumona nge, nge yina ya ikele na nzayilu, ya kuvanda na mesa na tempelo ya biteki³, mabanza na yandi yina ikele ya kukonda ngolo, ta kupesama kikesa ve bima ya bo me kutambika na kiteki? 11 Ye yina ya kukonda ngolo, mpangi yina Klistu fwilaka⁴, ta kubeba sambu na nzayilu na nge. 12 Na kusadilaka ba mpangi disumu mutindu yina mutindu yina, dibanza na bo yina ikele ya kukonda ngolo, beno ke kusadila Klistu disumu. 13 Yo yina, kana madia⁵ ke kubwisa mpangi na mono, mono ta kudia nsuni ve kimakulu, sambu na kukonda kubwisa mpangi na mono.

Keti mono ikele na kimpwanza ve? Ketu mono ikele ntumwa ve ? Ketu mono monaka Yezu Mfumu na beto ve! Ketu ikele ve, **9** beno, ksalu na mono kati na Mfumu? 2 Kana mono ikele ntumwa ve sambu na ba nkaka, mono ikele yo sambu na beno ; sambu beno ikele kidimbu ya kintumwa na mono kati na Mfumu. 3 Yai ikele mvutu na mono na ba yina ke yulaka mono. 4 Ketu beto ikele na nswa ve ya kudia ti kunwa? 5 Ketu beto ikele na nswa ve ya kunata ti beto mpangi mosi bonso nketo, bonso [ke salaka] mpi ba ntumwa ya nkaka, ti ba mpangi ya Mfumu, ti Sefasi? 6 Ikele kaka mono ti Banaba ikele na nswa ve ya kusala ksalu ve? 7 Nani ke kusalaka ksalu ya kinwani ti lufutu na yandi mosi? Nani ke kuna kilanga ya vinu ye ke kudia mbuma na yo ve? Nani ke kunsasaka bitwise ye ke kunwaka midiki ya bitwinsi ve 8 Ketu mono ke kutuba mambu yai na mpila ya muntu? To nsiku mpi ke kutuba mambu yai ve? 9 Sambu na nsiku ya Mose yo me sonamaka : « Nge ta kukanga ve

¹Me tubama sambu na ba nzambi, bitini ya ba nzambi to bantu ya mfunu na malongi ya ba nzambi, ye kibeni na ba ntotila ya bo kumisaka ba nzambi na kuzinga na bo.

²To : Nswa yina.

³Tala nzila ya kutanga 1, ti lukaya.

⁴Sambu na ndinga ya, ba Loma 14, 15.

⁵Bima ya kudia.

munoko ya ngombe ntangu yandi ke kuniata mbuma » (A)¹. Nzambi ke yindulaka ba ngombe? 10 To ke kutuba yo kibeni kaka sambu na beto? Sambu ikele sambu na beto nde yina me sonamaka, nde² yina ke kubundula ntoto fetele kusala yo ti kutula ntima, ye nde³ yina ke kubula mbuma [fetele kubundula yo] na kivuvu ya kubaka dikabu na yo. 11 Kana beto kunaka sambu na beno [bima] ya kimpeve, ikele kuluta mingi nde beto kubuka [bima] na beno ya nsuni? 12 Kana ba nkaka ikele na nswa na dikabu yina na beno, beto ikele na yo ve ya kuluta ? Kansi beto sadilaka nswa yinave, kansi na beto ke kukanga ntima na yonso, na mpila nde beto kukanga nzila ata fioti ve na nsangu ya mbote ya Klistu. 13 Keti beno kuzaba ve nde ba yina ke kusalaka na bima ya busantu ke kudiaka [na yina ke katuka] na tempelo⁴ ; nde ba yina ke kusalaka na diziku ya ba [nkayilu] ikele na dikabu na bo na diziku ya ba [nkayilu]? 14 Mutindu mosi mpi, Mfumu tumaka na ba yina ke mwangaka nsangu ya mbote, na kuzinga na nsangu ya mbote. 15 Kansi mono mono sadilaka ata mosi ve na mambu yai, ye mono sonikaka yai ve na mpila nde yo kusalama mutindu yai na yina me kutala mono ; kuluta mbote nde mono kufwa, nde na kumona muntu mosi kukatula nkembo na mono. 16 Sambu, kana mono ke kumwanga nsangu ya mbote, mono ikele na kima ya kudikembisa ve, sambu yo ikele kisalu ya mono fetele kusala kaka, sambu mawa na mono kana mono ke kumwanga nsangu ya mbote ve. 17 Sambu, kana mono ke kusala yina na luzolo yonso, mono ikele na lufutu na yo ; kansi kana kaka na **luzolo na mono ve**, kiyeka me kupesamina mono. 18 Inki ikele mpi lufutu na mono? Ikele nde, na kumwangaka nsangu ya mbote, mono ke kupesa nsangu ya mbote ya kukonda lufutu, na kusadila ve bonso kima ikele ya mono sambu na nsangu ya mbote. 19 Sambu, na kuvandaka na kimpwanza yina me kutala bantu yonso, mono kuditulaka mpika ya bantu yonso, sambu na kubaka bantu mingi ; 20 ye sambu na ba Yuda, mono kumaka bonso muyuda, sambu na kubaka ba Yuda ; sambu na ba yina vandaka na nsi ya nsiku, bonso nde mono vandaka na nsi ya nsiku, na kuvandaka ve mono mosi na nsi ya nsiku, na mpila ya kubaka ba yina vandaka na nsi ya nsiku ; 21 sambu na ba yina vandaka ya kukonda nsiku, bonso nde mono vandaka kukonda nsiku (ve nde mono kukonda nsiku na yina me kutala Nzambi, kansi mono ikele na kibeni na nsi ya nsiku ya Klistu), na mpila ya kubaka ba yina vandaka ya kukonda nsiku. 22 Mono kumaka sambu na bantu ya kukonda ngolo [bonso] muntu ya kukonda ngolo, na mpila ya kubaka bantu ya kukonda ngolo ; mono kumaka bima yonso, sambu na bantu yonso, na mpila nde na mutindu yonso mono kugulusa ndambu ya bantu. 23 Ye mono

---

¹ Kub. 32, 6.

² To : Sambu.

³ To : Sambu

⁴To : Ke kudia yina ikele busantu.

ke kusala mambu yonso na kikuma ya nsangu ya mbote, na mpila nde mono kubaka ndambu ya Dienga ti na yo.

24 Keti beno kuzaba ve nde ba yina kekubaka ntinu na kibansala ya ba nsaka bo ke bakaka ntinu bo yonso, kansi muntu mosi ke kubakaka nsendo? Beno kubaka ntinu na mpila nde beno kununga yo. 25 Konso, muntu yina ke mekanaka na ba nsaka yandi ke kudibuyaka na mambu yonso ; bo mpi, na mpila nde kubaka mpu ya lukumu yina ke bebaka ; kansi beto, [na mpila nde beto kubaka] mosi yina ke kubebaka ve. 26 Mono mpi mono ke bakaka ntinu mutindu yina, na mpamba ve ; mutindu yina mono ke kunwana, ve bonso na kubulaka mupepe ; 27 kansi mono ke niokula nitu na mono ti kuyala yo, mbayi—mbayi na nima ya kulonga ba nkaka, mono kuvanda mono mosi ya kubuyama.

10 Sambu mono kuzola ve nde beno konda kuzaba, ba mpangi, ba tata na beto yonso vandaka na nsi ya dituti, ye nde bo yonso lutaka na kati ya nzadi mungwa, 2 ye nde bo yonso bakaka mbotika sambu na Mose na kati ya dituti ti na kati yanzadi mungwa, 3 ye nde bo yonso kudiaka madia mosi ya kimpeve, 4 ye nde bo yonso bo nwaka masa mosi ya kimpeve sambu vandaka kunwa na ditadi mosi¹ ya kimpeve yina vandaka kulanda bo : Ye ditadi vandaka Klistu. 5 Kansi Nzambi monaka kiese ve na mingi kati na bo, sambu bo bwaka ya kufwa na nsi ya kuyuma. 6 Mambu yai kumaka bonso kifwani na yina me kutala beto, na mpila nde beto kuvanda na ba nzala ya mambu ya mbi ve, bonso ba yina mpi vandaka na nzala yina. 7 Beno vanda mpi ve ba nsambidi biteki, bonso ba nkaka na bo, bonso yo me sonamaka : « Bantu vandaka sambu na kudia ti sambu na kunwa, ye bo telamaka sambu na kusakana » (A). 8 Beto kusala mpi ve bizumba, bonso ba nkaka na bo kusalaka bizumba, ye bo kufwaka na kilumbu mosi mafunda makumi zole na tatu. 9 Beto kumeka mpi ve Klistu, bonso ba nkaka na bo mekaka yandi ye bo kufwaka na nioka. 10 Beno kubokuta mpi ve, bonso ba ya nkaka na bo bokutaka ye bo kufwaka na yina ke kufwaka. 11 Mambu yai yonso kuminaka bo banso kifwani, ye yo sonamaka sambu na kukebisa beto, na beto yina ba nsuka ya ba mvu me kukumina. 12 Yo yina, nde yina ke kuyindula² kuvanda ya kutelama, kukeba nde yandi kubwa ve. 13 Mpukumuna mosi ve me kuminaka beno nde yo kuvanda mpukumuna yina muntu lenda kukuka ; ye Nzambi ikele muntu ya kukwikama, yina lenda kubika beno ve nde beno kuvanda na mpukumuna kuluta yina benolenda kukanga ntima, kansi ti mpukumuna yandi ta kubongisa nzila ya kutinina, na mpila nde beno kuka kukanga ntima.

¹ To : Ya.

² To : Ke kubanza.

14 Yo yina, ba mpangi na mono ya zolama, beno tina kukembisa biteki.

15 Mono ke kutuba bonso na bantu ya mayele : Beno kuisambisa beno mosi ya mono ke kutuba. 16 Mbungu ya lusakumunu ya beto ke sakumunaka, yo ikele ve kimvuka ya menga ya Klistu? Dimpa yina ya beto ke zengaka, yo ikele ve kimvuka ya nitu ya Klistu? 17 Sambu beto ya ikele mingi, beto ikele dimpa mosi, nitu mosi, sambu beto yonso ke kuvukanaka beto yonso na mosi ye dimpa mosi. 18 Tala Izraele na mpila ya nitu : Ba yina ke kudia ba nkayilu bo ikele ve kimvuka ti diziku ya ba nkayilu? 19 Inki mono ke kutuba mpi? Nde yina me pesama na nkayilu na nzambi ya biteki kuvanda kima mosi? To nzambi ya biteki kuvanda kima mosi? [Ve], 20 kansi nde bima yina ya ba yina ya ba mpani ke kutambikaka, bo ke kutambikaka yo na ba mpeve yambi ye na Nzambi ve : Kansi mono kuzola ve nde beno kuvanda na kimvuka ti ba mpeve ya mbi. 21 Beno lenda kunwa ve mbungu ya Mfumu ti mbungu ya ba mpeve ya mbi; beno lenda ve kubaka dikabuna mesa ya Mfumu ti na ba mesa ya ba mpeve ya mbi. 22 Keti beto ke kubenda Mfumu na kimpala? Beto kuluta yandi na ngolo?

23 Bima yonso me kupesama nswa, kansi bima yonso ikele mfunu ve ; bima yonso me pesama nswa, kansi bima yonso ke tungaka ve. 24 Nde muntu mosi ve kusosa Dienga na yandi mosi, kansi yina ya nkweni. 25 Beno kudia yina yonso ya bo ke kuteka na zandu, kukonda kuyula kikuma ya ntima : 26 «Sambu ntoto ikele ya *Mfumu, ye bima yina ikele na yo» (A)¹. 27 Kansi kana mosi ya ba yina ke kwikilaka ve kubingisa beno na nzo na yandi, ye nde beno zola kukwenda, beno kudia yina yonso me tulama na ntwala na beno, kukonda kuyula kikuma ya ntima. 28 Kansi kana muntu kusonga beno : Yai pesamaka na nkayilu², — beno kudia yo ve, kikuma ya yina me kukebisa nge ye na kikuma ya ntima. 29 Kansi ntangu mono ke kutuba : Ntima, yo ikele, ve na yina ya beno, kansi yina ya nkweni ; sambu na inki kimpwanza na mono kekusambisama na ntima ya nkweni? 30 Kana mono, kekubaka dikabu ti kutonda, sambu na inki mono ke kutongama sambu na kima yina mono ke kutonda? 31 Kuvanda mpi nde beno kekudia, kuvanda mpi beno kekunwa, to inki beno ke kusala, beno kusala yonso sambu na nkembo ya Nzambi. 33 Bonso mono mpi mono ke kusosa kupesa kiese na bantu yonso na mambu yonso, na kusosaka ve Dienga na mono mosi, kansi yina ya bantu mingi, na mpila nde bo kuguluka.

11 Beno landa mbandu na mono, bonso mono mpi ikele yo ya Klistu.

2 Kansi mono ke kupesa beno lukumu na yina beno ke kuyibuka mono na mambu yonso, ye na yina beno ke kulanda malongi, bonso mono pesaka beno yo. 3 Kansi mono kuzola nde beno kubakisa nde mfumu³ ya muntu⁴ yonso, ikele Klistu, ye nde mfumu ya nketo, ikele bakala,

¹ Ba nk. 24, 1.

² To : me pesama na nzambi mosi.

³ Mfumu : Ntu (*na nzila ya kutanga yonso*).

⁴ Muntu *na luswaswanu ti nketo, awa ye ti na kulandana tii na nzila ya kutanga 14.*

ye nde mfumu ya Klistu ikele Nzambi. 4 Konso muntu yina kekusamba to ke kubikula, ya kukonda kufika ntu, ke kupesa ntu na yandi nsoni ; 5 ye konso nketo yina ke kusamba to ke kubikula, ntu ya konda kufika, ke kupesa ntu na yandi nsoni, sambu ikele mutindu mosi ti nketo yina y abo ta kuzenga nsuki. 6 Sambu kana nketo me kufika ntu na yandi ve, bo kuzenga yandi mpi nsuki. Kansi kana yo ikele nsoni sambu na nketo na kuvanda ti nsuki ya kuzenga to kuzenga nsuki yonso, yandi kudifika ntu. 7 Sambu bakala, na kuvandaka kifwani ti nkembo ya Nzambi, lenda kufika ntu na yandi ve ; kansi nketo ikele nkembo ya bakala. 8 Sambu bakala katukaka na nketo ve, kansi nketo na bakala ; 9 sambu mpi bakala kugangamaka ve sambu na nketo, kansi nketo sambu na bakala. 10 Yo yina nketo, kikuma ya ba wanzio, fetele kuvanda ti kidimbu ya kimfumu yina. 11 Kansi ata nketo ve ikele ya kukonda bakala, ata bakala ya kukonda nketo, na Mfumu ; 12 sambu bonso nketo katukaka na bakala, Mpila yina mpi bakala ikele na nzila ya nketo ; kansi mambu yonso ke katukaka na Nzambi. 13 Beno kusambisa yo beno mosi : Yo ikele mbote nde nketo kusamba ya kukonsda kufika ntu? 14 Mpila ya kimuntu kibeni ke kulonga beno ve nde, kana bakala ikele na nsuki ya nda, ikele nsoni sambu na yandi? 15 Kansi kana nketo ikele ti nsuki ya nda, ikele nkembo sambu na yandi, sambu nsuki pesaminaka yandi sambu na kima ya kufika. 16 Kana muntu zola kutula ntembe, beto ikele ve, beto, na kikalulu yina ve, ata mabundu ya Nzambi.

17 Kansi na kupesaka beno ndongisila yai, mono ke kumisa beno ve : Beno ke vukanaka, sambu na Dienga na beno ve, kansi na kudilembisa. 18 Ntete mono ke kuwa nde, ntangu beno ke kuvukanaka bonso dibundu, ikele ti nkabana kati na beno, ye mono ke kwikila yo ndambu ; 19 sambu yo fetele kuvanda ti ba ndekelekati na beno,sambu ba yina me kundimama kumonana pwelele kati na beno.

20 Ntangu beno ke kuvukanaka na kisika mosi, ikele ve madia ya Mfumu nde beno ke bakaka : 21 Sambu na ntangu ya kudia, konso muntu ke kuyantika na kubaka madia na yandi mosi, ye mosi kena nzala, kansi ya nkaka ke kulawuka malafu. 22Beno ikele ve mpi ti ba nzo sambu na kudia ti sambu na kunwa? To beno ke kuvwenza dibundu ya Nzambi, ye beno ke kusala nsoni na ba yina ikele na kima ve? Inki kutuba na beno? Mono ta kukumisa beno?Na yo, mono ke kumisa beno ve. 23 Sambu mono, mono bakaka na Mfumu yina mpi mono longaka beno : Ikele yina nde Mfumu Yezu, na mpipa yina ya bo kabaka yandi, bakaka dimpa, 24 ye nanima ya kutonda, yandi zengaka yo ye kutuba : « Yai ikele nitu na mono, yina ikele sambu na beno ; 25 beno salaka yai sambu na kuyindula mono.» Mutindu mosi yandi bakaka mbungu mpi, na nima ya madia ya nkokila, na kutubaka : Mbungu yai ikele ngwakana ya mpa na menga na mono : Beno sala yai, mbala yonso ya beno ta kunwaka yo, na kuyindulaka mono. 26 Sambu mbala yonso ya beno ke kudia dimpa yai ye nde beno ke kunwa mbungu, beno ke kuzabisa lufwa ya Mfumu tii kuna yandi ta kukwisa. 27 Mutindu yai konso muntu yina ke kudia dimpa to ke kunwa mbungu ya Mfumu ya kukonda kulunga ve ta kuvanda na nkanu na yina me kutala nitu ti menga ya Mfumu. 28 Kansi konso muntu kudimeka yandi mosi, ye mutindu yina

yandi kudia dimpa ye kunwa mbungu ; 29 sambu yina ke kudia ye kunwa ke kudia tikunwa ndola na yandi mosi, na kusalaka ve luswaswanu ya nitu. 30 Yo yina nde mingi ikele ya kulemba ti bibemfo kati na beno, ye ba mingi me kulalaka. 31 Kana beto ke kuditala mbote beto mosi, beto ta baka ndola ve. 32 Kansi ntangu beto ke kusambisama, ikele Mfumu muntu ke kupesa betondola, na mpila nde beto kubaka ndola ve kisika mosi ti bantu ya insi—ntoto. 33 Yo yina, ba mpangi na mono, ntangu beno ke kuvukana sambu na kudia, beno kuingilana ba nkaka na ba nkweni ; 34 kana muntu mosi ikele na nzala, yandi kudia na nzo na yandi, na mpila nde beno kuvukana ve sambu na kusambisama. Sambu na mambu ya nkaka, mono ta kuyidika yo ntangu mono ke kwisa.

12 Na yina me kutala mambu ya kimpeve, ba mpangi, mono zola ve nde beno konda kubakisa. 2 Beno kuzaba nde, ntangu beno vandaka bantu ya makanda, beno vandaka vilaka nzila na ba nzambi ya biteki yina ikele na mingungu ve, na kudibikaka kunatama. 3 Yo yina mono zola kusonga beno nde muntu ve, na kutubaka na nzila ya Mpeve ya Nzambi, lenda kutuba : Yezu kusingama ; ye nde muntu mosi ve lenda kutuba : «Mfumu Yezu», kana yo ikele ve na nzila ya Mpeve Santu.

4 Kansi makabu ikele ya mutindu na mutindu, kansi Mfumu mosi ; 5 ikele na bisalu ya mutindu na mutindu, ye Mfumu mosi ; 6 ikele ti makabu ya mutindu na mutindu, kansi Mfumu yina mosi ke kusalaka mambu yonso na yonso. 7 Kansi na konso muntu me kupesama mambu yina ke kumonisa Mpeve sambu na yina ikele mfunu : 8 Na mosi me kupesama, na nzila ya Mpeve, ndinga ya ngangu ; na ya nkaka ndinga ya nzabulu, na mpila ya Mpeve mosi ; 9 na ya nkaka diaka lukwikilu, na nzila ya Mpeve mosi ; nay a nkaka makabu ya kubelula, na Mpeve mosi ; na ba ya nkaka kiyeka ya kusala mambu ya kuyituka ; 10 na ya nkaka kubikula ; na ya nkaka kuzaba na kukabula ba mpeve ; na ya nkaka diaka ba ndinga ya mutindu na mutindu ; ye na ya nkaka kutendula ba ndinga. 11 Kansi Mpeve yina mosi ke kusalaka yonso yina, na kukabulaka na konso muntu yandi kuzola. 12 Mutindu mosi nde nitru ikele mosi, ye ikele na ntalu ya bitini mingi, kansi nde bitini yonso ya nitu, ata ntalu na yo, ikele nitu mosi, mutindu yina mpi ikele Klistu. 13 Sambu mpi beto yonso bakaka mbotika na Mpeve mosi sambu na kuvanda nitu mosi, kuvanda ba Yuda, kuvanda ba Geleki, kuvanda ba mpika, kuvanda bantu yina ikele na kimpwanza ; ye beto yonso beto me nwisama na Mpeve mosi. 14 Ye nay o, nitu me salama na kitini mosi, kansi na mingi. 15 Kana dikulu lukutubaka sambu mono ikele diboko ve, mono ikele kati ya nitu ve —keti, kikuma na yo, yandi ikele kati na nitu ve? 16 Ye kana dikutu kutuba : Sambu mono ikele dikutu ve, mono ikele ya nitu ve—keti, sambu na yo, yandi ikele kati na nitu ve? 17 Kana nitu ya mvimba kuvandaka disu, na wapi ta kuvanda kuwa? Kana yonso kuvandaka kuwa, na wapi ta kuvanda kuwa nsudi? 18 Kansi na yo, Nzambi tulaka bitini ya nitu mosi na mosi na yo na kati na nitu, bonso yandi zolaka. 19 Kansi, kana yonso vandaka kuvandaka kaka kitini mosi, na wapi ta kuvanda nitu? 20 Na masonga, bitini ikele mingi, kansi nitu ikele mosi. 21

Disu lenda kutuba ve na dibiko : Mono ikele na mfunu na nge ve ; to diaka ntu, na makulu : Mono ikele na mfunu na beno ve. 22 Kuluta diaka, bitini ya nitu yina ke monanaka ya kukonda ngolo yo ikele mfunu ; 23 Bitini ya nitu yina beto ke banzaka ya kukonda lukumu, beto ke tulaka yo lukumu ya kuluta nene ; ye bitini ya nitu na beto yina ikele na nsoni yo yina ikele ya kukembisama mbote, 24 kansi nde bitini ya nitu na beto ya kitoko mingi ikele na mfunu na yo ve. Kansi Nzambi tungaka nitu na kupesaka lukumu ya kuluta nene na yina na yina vandaka kukonda yo, 25 na mpila yo kuvanda ti nkabana ve kati na nitu, kansi nde bitini yonso kubatilana mosi na ba ya nkaka. 26 Ye kana kitini mosi ke kumona mpasi, bitini yonso ke kumona mpasi ti yandi ; ye kana kitini mosi ikele na nkembo, bitini yonso ya nitu ke kumona kiese ti yandi. 27 Kansi beno ikele nitu ya Klistu, ye bitini ya nitu na yandi ye mosi na mosi na yandi. 28 Ye Nzambi tulaka na kati na dibundu : Na kisika ya ntete ba ntumwa, na kisika yazole ba mbikudi, na kisika ya tatu ba longi, na nima ba nsadi ya mambu ya kuyituka, na nima makabu ya kubelula, ba yina ke kusadisaka ti kutwadisa bantu, ba ndinga ya mutindu na mutindu. 29 Bo yonso ikele ba ntumwa? Bo yonso ikele ba mbikudi? 30 Bo yonso ikele ba longi? Bo yonso ke kusalaka mambu ya kuyituka? Bo yonso ikele ti makabu ya kubelula? Bo yonso ke kutubaka na ba ndinga? Bo yonso ke kutendulaka? 31 Kansi beno sosa ti mpusa yonso makabu ya dienga ya Nzambi ya kuluta nene : Ye mono ke kusonga beno nzila ya kuluta kitoko.

13 Kana mono kutuba na ba ndinga ya bantu ti yaba wanzio, kansi nde mono ikele na zola ve, mono ikele bonso ngunga yina ke kutuba to bonso simbala ke kutula makelele. 2 Ye kana mono ikele ti dikabu ya kubikula, kana mono kuzaba maswekamu yonso ye kuvanda na nzabulu yonso, kana mono ikele na lukwikilu yonso na kukatula ba ngumba na kisika na yo, kansi nde mono kuvanda na zola ve, mono ikele kima ve. 3 Ye ata mono kukabula bima na mono yonso na madia, ye kana mono kukaba nitu na mono sambu na kuyokama na tiya, kansi nde mono kuvanda na zola ve, yo ikele na mfunu ata fioti ve.

4 Zala ke kudimonisaka ntima pima ; yandi ikele ya kifuluka na mawete ; zola ikele na zuwa ve ; zola ikele na lulendo ve ; yandi ke kudikumisaka ve ; 5 yandi ke kusalaka na nsoni ve ; yandi ke kusosaka ve Dienga na yandi mosi ; yandi ke kuwaka makasi ve ; yandi ke kubumbaka makasi na ntima ve ; 6 yandi ke kusepilaka na mambu ya mbi, kansi yandi ke kusepilaka ti kieleka ; 7 yandi ke mekaka makambu yonso, ke kwikilaka yonso, ketulaka kivuvu na yonso, ke kangaka ntima na yonso. 8 Zola ke sukaka ve. Kansi ikele ti kubikula? Yo ta kuvanda ti nsuka na yo. Ikele ti ba ndinga? Yo ta kuvila. Ikele ti ba nzabulu? Yo ta kuvanda ti nsuka na yo. 9 Sambu beto kuzaba ndambu, ye beto ke kubikulaka ndambu ; 10 Ntangu yina ikele ya kulunga ta kukwisa, yina ikele ndambu ta kuvila. 11 Ntangu mono vandaka mwana ya fioti, mono vandaka kutuba bonso mwana ya fioti, mono vandaka kuyindula bonso mwana ya fioti, mono vandaka kubanza bonso mwana ya fioti ; kansi ntangu mono kumaka muntu, mono losaka

yinaya kimwana. 12 Sambu beto ke kumona ntangu yai bonso na kitalatala yina ikele na lubungi, kansi ilungi na ilungi. Ntangu yai mono ke kuzaba ndambu, kansi mono ta kuzaba mutindu mono kuzabanaka. 13 Kansi ntangu yai mambu yai tatu ke kubikala : Lukwikilu, kivuvu, zola ; kansi ya kuluta nene, ikele zola.

14 Beno kulanda zola, ye beno na mpusa ya ngolo makabu ya santu, ya kuluta yina ya kubikula. 2 Na yo, yina ke kutuba na ndinga ke kutuba na bantu ve, kansi na Nzambi, sambu mosi veke kubakisa yandi : 3 Na na mpeve yandi ke kutuba maswekamu ; kansi yina kekubikula ke kutuba na bantu sambu na kutungama ti kukatula mawa ti kukatula mawa. 4 Yina ke kutuba na ndinga ke kutungama yandi mosi, kansi yina ke kubikula ke kuditunga dibundu.

5 Mono kuzola nde beno kutuba beno yonso na ba ndinga, kansi ya kuluta nde beno kubikula ; yina ke kubikula ikele nene kuluta yina ke kutuba na ndinga, kaka kana yai ya nsuka ke kutendula, na mpila nde dibundu kutungama. 6 Ye ntangu yai, ba mpangi, kana mono kukwisa na beno ye nde mono kutuba na ba ndina, na inki mono ta kuvandila beno mfunu? —Kaka kana mono kutubila beno na mambu yina Nzambi me kuzabisa mono, na nzabulu, na kubikula, to na malongi.

7 Ikele bonso bima yina kukonda luzingu yina ke kupesa mungungu, pitulu tonsambi: Kana yo ke kupesa mingungu ya mutindu mosi ve, ikni mutindu beto ta kubakisa yina me kubulama na pitulu ti nsambi? 8 Ye kana mpungi ke kutuba pwelele ve, nani ta kuyilama sambu na mvita? 9 Beno mpi kiteso mosi : Kana, na nzila ya ba ndinga, beno ke kutuba ve disolo ya mayele, inki mutindu beto ta kubakisa yina me kutubama? Beno ta kutuba na mupepe! 10 Ikele na insi—ntoto mono kuzaba ve ikwa ba ndinga ya mutindu na mutindu ikele, ye mosi ve kukonda mfunu. 11 Kana mono kubakisa ve mutindu ya ndinga me kutubama, mono ta kuvanda nzenza sambu na yina ke kutuba, ye yina ke kutuba ta kuvanda nzenza sambu na mono. 12 Mutindu mosi mpi, sambu beno ikele na mpusa ya ngolo makabu ya Mpeve, beno kusosa na kuvanda yo ya kifuluka sambu na kutungama ya dibundu. 13 Yo yina, nde yina ke kutuba na ndinga kusamba sambu na kubakisa kutendula yo. 14 Sambu kana mono kusamba na ndinga, Mpeve na mono ikele na bisambu, kansi mayele na mono ikele ya kukonda mbuma. 15 Ibuna, inki kusala? Mono ta kusamba na Mpeve, mono ta kusamba mpi na mayele. 16 Mutindu ya nkaka, kana nge kusakumuna ti Mpeve, inki mutindu yina ikele na mayele ve ta kutuba amen na kutonda na nge, sambu yandi kuzaba ve yina nge ke kutuba? 17 Sambu nge, ya kieleka, nge ke kutonda mbote ; kansi yina ya nkaka me kutungama ve. 18 Mono ke kutonda Nzambi na yina mono ke kutubaka na ndinga kuluta beno yonso ; 19 kansi, na dibundu, mono ke zolaka mbote kutuba ba ndinga tanu ti mayele na mono, na mpila nde mono kulonga mpi ba nkaka, nde ba ndinga mafunda kumi na ndinga.

20 Ba mpangi, beno kuvanda ve bana ya fioti na mayele na beno, kansi, sambu na mayele ya mbi, beno kuvanda bana ya fioti ; kansi, na

mayele, beno kuvanda ba mbuta. 21 Yo me sonamaka kati na nsiku : « Ikele na ba ndinga ya nkaka ti na bikobo ya ba nzenza nde mono ta kutuba na bantu yai ; ata mutindu yina, bo ta kuwa mono ve, ke tubaka *Mfumu» (A). 22 Na mpila nde, ba ndinga ikele kidimbu, ve na ba yina ke kwikilaka, kansi na ba yina ke kwikilaka ve ; kansi kubikula [ikele kidimbu], ve na ba yina ke kwikilaka ve, kansi na ba nkwikidi. 23 Kana mpi dibundu yonso ya mvimba me kuvukana na kisika mosi, ye nde bo yonso ke kutuba na ba ndinga, ye kana bantu ya kukonda mayele to ke kwikilaka ve kukota, bo ta kutuba ve nde beno ikele bilawu? 24 Kansi kana bantu yonso ke kubikula, ye kukota yina ke kwikilaka ve to muntu ya kukonda mayele, yandi ta kundimisama na bantu yonso, [ye] yandi ke kusambisama na bo yonso : 25 Binsweki ya ntima na yandi me monisama pwelele ; ye mutindu yina na kubwaka na ilungi na yandi, yandi ta kupesa lukumu na Nzambi, na kutubaka nde kieleka Nzambi ikele kati na beno.

26 Inki mpi, ba mpangi? Ntangu beno ke kuvukana, konso muntu na kati na beno ikele ti nkunga, ikele ti malongi, ikele ti dilongi, ikele ti ndinga, ikele ti kumonisama, ikele ti ntendula : Nde yonso kusalama sambu na kutungama. 27 Ye kana muntu mosi kutuba na ndinga, kuvanda zole, to kaka tatu, [ke kutuba], konso muntu na ntangu na yandi, ye nde [muntu mosi kutendula] ; 28 kansi kana ntendudi ikele ve, yandi kukanga munoko na dibundu? Ye yandi kutuba na yandi mosi ye na Nzambi ; 29 ye nde ba mbikudi kutuba, zole to tatu, ye nde ba ya nkaka kusambisa ; 30 ye kana kumonisama mosi kusalama na yina ya nkaka ikele ya kuvanda, nde yina ya ntete kuvanda mpima. 31 Sambu beno lenda beno yonso kubikula mosi na mosi, na mpila bo yonso kulonguka ye nde bo yonso kupesama kikesa. 32 Ye ba mpeve ya ba mbikudi ikele na nsi ya kiyeka ya ba mbikudi. 33 Sambu Nzambi ikele [Nzambi mosi] ya mavwanga ve, kansi ya ngemba, bonso na ba dibundu yonso ya ba santu.

34 Nde ba nketo na beno kuvanda mpima na ba dibundu, sambu yo me kupesamina bo nswa ve na kutuba ; kansi nde bo kulemfuka, bonso mpi nsiku mpi ke kutuba yo. 35 Ye kana bo kuzola kulonguka kima mosi, nde bo kuyula bakala na bo mosi kati na ba nzo na bo, sambu yo ikele nsoni sambu na nketo na kutuba na kati na dibundu.

36 Ndinga ya Nzambi me katuka na beno, to yo me kumina beno mosi kaka? 37 Kana muntu mosi ke banza nde yandi ikele mbikudi to muntu ya kimpeve, yandi kuzaba nde mambu yai ya mono ke sonikila beno ikele lutumu ya Mfumu. 38 Ye kana muntu ikele kukonda kuzaba, yandi kuvanda ya konda kuzaba. 39 Yo yina, ba mpangi, beno vanda na mpusa ya ngolo ya kubikula, ye beno kubuyila ve kutuba na ba ndinga. 40 Kansi nde mambu yonso kusalama na mutindu ya mbote ye na ndonga.

15 Mono ke zabisaka beno, ba mpangi, nsangu ya mbote yina mono mwangilaka beno, yina mpi beno yambaka, na yina beno ikele, 2 na nzila ya yina mpi beno me kuguluka, kana beno ke kusimba ngolo malongi ya mono mwangilaka beno, kana ve beno kwikilaka mpamba. 3 Sambu mono zabisaka beno na ntwala ya mambu yonso yina mpi ya mono bakaka, nde Klistu kufwaka sambu na

masumu na beto, na mpila ya masonama, 4 ye nde yandi zikamaka, ye nde yandi futumukaka na kilumbu ya tatu, na mpila ya masonama ; 5 ye nde yandi monanaka na Sefasi, na nima na ba kumi na zole. 6 Na nima yandi monanaka na ba mpangi kuluta nkama tanu na mbala mosi, na yina mingi bo ikele na [luzingu] tii ntangu yai, kansi ba ya nkaka me lalaka. 7 Na nima yandi monanaka na Yakobi, na nima na ba longoki yonso ; 8 ye, na nima ya bo yonso, yandi monanaka na mono bonso na mwana yina me butuka na ntwala ya ngonda [ya kubutuka], yandi monanaka mpi na mono. 9 Sambu mono ikele ya kuluta fioti ya ba ntumwa, mono ya me kufwana ve na kubingama ntumwa, sambu mono monisaka dibundu ya Nzambi mpasi. 10 Kansi na nzila ya dienga ya Nzambi, mono ikele yina mono ikele ; ye Dienga na yandi na mono yo vandaka mpamba ve, kansi mono salaka mingi kuluta bo yonso, mono ve, kansi dienga ya Nzambi yina ikele ti mono. 11 Kuvanda mpi mono, kuvanda bo, beto ke kulonga mutindu yina, ye beno kundimaka mutindu yina. 12 Kana Klistu ke kulongama, —nde yandi futumukaka kati na ba fwa, inki mpila ba ya nkaka kati na beno ke kutuba nde lufutumuku ya ba fwa ikele ve? 13 Kansi kana ikele ti lufutumuku ya ba fwa ve, Klistu kufutumukaka mpi ve ; 14 ye kana Klistu kufutumukaka ve, malongi na beto mpi ikele mpamba, ye lukwikilu na beno mpi ikele mpamba ; 15 ye ata beto me kumonana ba mbangi ya luvunu ya Nzambi, sambu beto kutaka kimbangi na yina me kutala Nzambi nde yandi kufutumunaka Klistu, yina yandi kufutumunaka ve kana ya kieleka ba fwa ke kufutumukaka ve. 16 Sambu kana ba fwa ke futumukaka ve, Klistu futumukaka mpi ve ; 17 ye kana Klistu kufutumukaka ve, lukwikilu na beno ikele mpamba, beno ikele diaka na masumu na beno : 18 Ba yina mpi lalaka mpongi kati na Klistu bo me kuvila. 19 Kana, sambu na luzingu yai mpamba, beto ke kutula kivuvu na Klistu, beto ikele bantu ya mawa kuluta ya bantu yonso.

20 (Kansi ntangu yai Klistu me kufutumukaka na kati na ba fwa, ba mbuma ya ntete ya ba yina ikele ya kulala. 21 Sambu bonso lufwa ikele na nzila ya muntu, ikele na nzila ya muntu mpi ikele lufutumuku ya ba fwa ; 22 sambu bonso kati na Adamu bantu yonso kufwaka, mutindu mosi mpi kati na Klistu bantu yonso ta kubaka luzingu ; 23 Kansi konso muntu na ndonga na yandi mosi : Ba mbuma ya ntete, Klistu ; ibuna ba yina ikele ya Klistu, na kukwisa na yandi ; 24 na nima nsuka, ntangu yandi ta kuvutula kimfumu ya Nzambi Tata, ntangu yandi ta kubebisa biyeka ya mutindu na mutindu, ye kimfumu yonso, ye ngolo [yonso]. 25 Sambu yandi fetele kuyala tii kuna yandi kutula ba mbeni yonso na nsi ya bitambi na yandi : 26 Mbeni ya nsuka yina ta kubebisama, ikele lufwa. 27 Sambu «Yandi tulaka bima yonso na nsi ya bitambi na yandi» (A). Ntangu yandi ta kutuba nde bima yonso ikele na nsi ya kiyeka, yo ikele mutindu yina nde yina ke kuyala yo ikele kati na yo ve. 28 Kansi ntangu bima yonso ta kukuma na nsi ya kiyeka na yandi, ibuna mwana mpi yandi ta mosi ta kutulama na nsi ya kiyeka ya yina tulaka bima yonso na nsi ya kiyeka na yandi bima yonso, na mpila Nzambi kuvanda yonso na bantu yonso.)

29 Kana ve, inki bo ta kusalaba yina me botamaka sambu na ba fwa, kana ba fwa ta kufutumuka ve kimakulu? Sambu na inki mpi bo ke

kubotama sambu na bo? 30 Sambu na inki mpi beto, ke kukitula na kigonsa ntangu yonso? 31 Na nzila ya kudikumisa na beno yina mono ikele na yo na Klistu Yezu Mfumu na beto, mono ikele kufwa konso kilumbu. 32 Kana, [sambu na kutuba] na mutindu ya bantu, mono kunwanaka ti ba mbisi na Efezo, inki munluta mono ikele na yo kana ba fwa ta kufutumuka ve? «Beto kudia¹ ye beto kunwa, sambu mbasi beto ta kufwa» (A)². 33Beno kudikusa ve : Ba nduku ya mbi ke bebisaka bikalulu ya mbote. 34 Beno sikama sambu na [kuzinga] na mpila ya masonga ye kusumuka ve. 35 Kansi muntu mosi ta kutuba : Inki mutindu ba fwa ke kufutumukaka, ye ti inki nitu bo ke kwisaka : 36 Zoba! Yina nge ke kuna ikele na moyo ve kana yo kufwa ve ; 37 ye na yina me kutala yina nge ke kuna nitu yina ta kuvanda ve, kansi nkeni ya mpamba, ble, bonso yo ke monanaka, to mosi ya ba nkeni ya nkaka ; 38 Kansi Nzambi ke kupesa yo nitu bonso yandi zolaka, ye na konso nkeni nitu na yo mosi. 39 Nsuni yonso ikele mutindu mosi ve ; kansi ya nkaka ikele yina ya bantu, ya nkaka nsuni ya ba mbisi, ya nkaka yina ya ba ndeke, ya nkaka yina ya ba mbisi ya masa : 40 Ye ikele na ba nitu ya zulu ti ba nitu ya ntoto ; kansi luswaswanu ikele nkembo ya ba yina ya zulu, ye luswaswanu yina ya ba yina ya ntoto ; 41 ya nkaka nkembo ya mwini, ye ya nkaka nkembo ya ngonda, ye ya nkaka nkembo ya ba mbwetete, sambu mbwetete mosi ikele luswaswanu na mbwetete ya [nkaka] na nkembo. 42 Mpila yina mpi ikele lufutumuku ya ba fwa : Yo me kunama na kupola, yo ke futumuka ya konda kupola ; 43 yo me kunama ya konda lukumu, yo ke futumuka na nkembo ; yo me kunama kukonda ngolo, yo ke futumuka na ngolo ; 44 yo me kunama nitu ya kimuntu, yo me futumuka nitu ya kimpeve. Kana nitu ya kimuntu ikele, ikele mpi ya kimpeve ; 45 Yo yina mpi yo me sonamaka : «Muntu ya ntete Adamu kumaka moyo ke kuzinga»(B)³, Adamu ya nsuka, mpeve ke pesaka kuzinga. 46 Kansi yina ikele ya kimpeve ikele ya ntete ve, kansi yina ikele ya kimuntu ; na nima yina ikele na kimpeve. 47 Muntu ya ntete bo [basisaka] yandi na ntoto, —mfututu ; muntu ya zola [katukaka] na zulu. 48 Mutindu ikele yina ikele mfututu, mutindu yina mpi ikele ba yina ikele mfututu ; ye mutindu yina ikele ya zulu, mutindu yina mpi ikele ba yina ya zulu. 49 Ye bonso beto me kulwataka kifwanisu ya yina ikele mfututu, beto ke kulwata mpi kifwanisu ya yina ikele ya zulu. 50 Mono ke kutuba yai, ba mpangi, nsuni ti menga lenda kubiadila ve kimfumu ya Nzambi, ye nde yina lenda kupola lenda kubiadila mpi ve yina lenda kupola ve.

51 Tala, mono ke kutubila beno diswekamu mosi : Beto ta kulala ve beto yonso, kansi beto ta kubaluka mutindu ya nkaka beto yonso : 52 Na ntangu fioti, na mbwetelo ya disu, na mpungi ya nsuka, sambu mpungi ta kubula ye ba fwa ta kufutumuka na kukonda kupola, ye beto, beto ta kubaluka mutindu ya nkaka. 53 Sambu yo fetele nde yai lenda kupola kulwata kukonda kupola, ye nde yai ya kupola kulwata yai ya konda kupola, ye nde yai lenda kufwa kulwata kukonda kufwa. 54 Ntangu yai lenda kupola

¹ To : Kana ba fwa ke kufutumukaka ve, beto kudia.

² Yez. 22, 13.

³ Kuy. 2, 7.

ta kulwata kukonda kupola, yai lenda kufwa ta kulwata kukonda kufwa, ibuna ta kulungisama ndinga yina sonamaka : «Lufwa minamaka na lunungu»(A). 55 «Wapi ikele, ô lufwa, ngolo na nge? Wapi ikele, ô lufwa, musoma na nge?»(B). 56 Musoma ya lufwa, ikele disumu ; ye ngolo ya disumu, ikele nsiku. 57 Ntonda na Nzambi, yina ke kupesa beto lunungu na nzila ya Mfumu na beto Yezu Klistu! 58 Mpila yina, ba mpangi na mono ya zolama, beno vanda ya kutelama ngolo, ya kukonda kunikana, na kwendaka na ntwala ntangu yonso na kisalu ya Mfumu, na kuzabaka nde kisalu na beno ikele mpamba ve kati na Mfumu.

16 Na yina me kutala kukongula makabu yina ke [kupesamaka] sambu na ba santu, bonso mono tumaka yo na mabundu ya Galatia, beno mpi kusala Mpila yina. 2 Nde konso kilumbu ya ntete ya mposo konso muntu na beno na kutulaka na kingenga na nzo na yandi, na kubumbaka mutindu yandi lenda kuvwa, na mpila nde, ntangu mono ta kukuma, bo kukongula diaka makabu ve. 3 Ye ntangu mono ta kukuma kuna, yina beno ta kundima, mono ta kutinda bo ti mikanda, sambu na kunata makabu na beno na Yeluzalemi. 4 Ye kana yo kufwana nde mono kwenda mono mosi kuna, bo ta kukwenda ti mono. 5 Mono ta kukumina beno ntangu mono ta kuluta na kati ya Masedonia, sambu mono ke kuluta kati na Masedonia ; 6 ye ntangu ya nkaka mono ta kuzinga mfinama na beno, to kibeni mono ta kulutisa nsungi ya madidi kuna na beno, na mpila nde beno kufidisa mono wapi mono ta kukwenda ; 7 sambu mono zola ve kumona beno ntangu yai na kulutaka, sambu mono banza nde mono ta kuzinga mwa —ntangu ti beno, kana Mfumu kupesa yo nswa. 8 Kansi mono ta kuzinga na Efezo tii na Pantekoti ; 9 sambu kielo ya nene ye ya ngolo me kukangukila mono, ye ikele ti ba mbeni mingi.

10 Kana Timoteo kukwisa, beno kutanina nde yandi kuvanda na boma ve na kati na beno, sambu yandi ikele kusala na kisalu ya Mfumu bonso mono mosi. 11 Nde muntu mosi mpi ve kusafula yandi ; kansi beno kufidisa yandi na ngemba, na mpila nde yandi kukwisa na mono, sambu mono ikele kukinga yandi ti ba mpangi. 12 Na yina ikele ya mpangi Apolosi, mono bondilaka yandi mingi na kwenda kuna na beno ti ba mpangi, kansi yo vandaka luzolo na yandi ve na kwenda ntangu yai ; kansi yandi ta kukwenda kana yandi kuzwa ntangu ya mbote. 13 Beno kangula meso, beno telama ngolo na lukwikilu ; beno kuvanda ba bakala, beno kuyela. 14 Nde mambu yonso kati na beno kusalama na zola.

15 Mono ke kupesa beno kikesa, ba mpangi —(beno kuzaba nzo ya Stefanasi, yo ikele mbuma ya ntete ya Akayiko, ye nde bo kudipesaka na kisalu ya ba santu,) —16 na kulemfuka, beno mpi, na bantu ya mutindu yina ye na konso muntu ke kuvukana na kisalu ye ke salaka ngolo. 17 Kansi mono ke kusepila na kukwisa ya Stefanasi, ti ya Fotunato, ti ya Akayikusi, sambu bo lungisaka na kisika yina kondanaka na beno ; 18 sambu bo lembikaka mpeve na mono mawa ti ya beno : Beno zitisa mpi bantu ya mutindu yina.

19 Mabundu ya Aziya ke kupesa beno mbote. Akila ti Pliska, ti dibundu yina [ke vukanaka] na nzo na bo, ke kupesa beno mbote ti zola

yonso kati na Mfumu. 20 Ba mpangi yonso me kupesa beno mbote. Beno pesana mbote ba mosi na ba ya nkaka na beze ya santu. 21 Mbote, ya diboko na mono mosi, Polo. — 22 Kana muntu mosi ke zolaka Mfumu [Yezu Klistu] ve, yandi kusingama, Mala—nata! 23 Nde Dienga ya Mfumu Yezu Klistu kuvanda na beno! 24 Zola na mono ikele na beno yonso na kati ya Klistu Yezu. Amen.